
Kronika

Przegląd Historyczny 54/4, 734-739

1963

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Numer 2 rocznika VII (1963) „Cahiers d'Histoire Mondiale” poświęcony jest w całości dziejom nauki w Italii. W trzech działach („Nauki humanistyczne“, „Nauki matematyczne i fizyczne“, „Nauki biologiczne“) opublikowano 16 artykułów poświęconych różnym aspektom nauki włoskiej w okresie od średniowiecza do czasów najnowszych. Przedmowę do całości napisał V. Arangio-Ruiz.

„Revue d'Histoire de la deuxième guerre mondiale“ zamieszcza w każdym numerze pisma bibliografię prac dotyczących II wojny światowej. Bibliografia zestawiana jest przez zespół *Bibliothèque de Documentation Internationale Contemporaine*.

W dniach 13 i 14 grudnia 1962 odbyła się w Smolenicach z udziałem ponad 50 uczestników konferencja naukowa historyków słowackich. W pierwszym dniu obrad odbyła się dyskusja nad projektem I tomu przygotowywanej syntezy pt. „Dějiny Slovenska“. Drugi dzień obrad poświęcony był problematyce wtórnego poddaństwa w Czechach i w Słowacji (z referatem P. Horvátha) oraz produkcji rzemieślniczej w Słowacji w XVII—XVIII w. (z referatem A. Špiesza).

W dniach od 3 do 21 lipca 1962 odbyło się w Tours (filia Uniwersytetu w Poitiers) VI międzynarodowe seminarium poświęcone naukom humanistycznym w epoce Odrodzenia. W seminarium udział wzięło kilkudziesięciu uczonych i młodszych pracowników naukowych z Anglii, Belgii, Francji, Hiszpanii, Polski, St. Zjednoczonych, Szwajcarii i Włoch. Wykłady i referaty dotyczyły głównie literaturoznawstwa angielskiego, historii teatru, malarstwa, muzyki oraz historii protestantyzmu.

W dniach od 11 do 16 września 1962 obradował jednocześnie w Pau i w Lourdes IV międzynarodowy kongres studiów pireneistycznych, zorganizowany przez uniwersytety w Bordeaux i Tuluzie. W kongresie wzięli udział głównie uczeni hiszpańscy i francuscy. Obradowano w trzech sekcjach: geografii i ekonomii, archeologii, sztuki, historii i prawa (łącznie) oraz filologii.

W grudniu ub. r. w Akrze (Ghana) obradował I Międzynarodowy Kongres Afrykanistów z udziałem około 500 uczonych ze wszystkich niemal krajów Afryki, jak również z Europy, Azji i Ameryki. Szczególnie wiele uwagi poświęcono problemom historii gospodarczej. Uczestnicy kongresu podkreślali konieczność utworzenia towarzystw historycznych we wszystkich niepodległych krajach Afryki. Następny kongres ma odbyć się w Dakarze (Senegal) za trzy lata, a w 1964 r. zorganizowana będzie w Nigerii międzynarodowa konferencja instytutów afrykanistyki. Kongres uznał nowopowstałe Narodowe Komitety Afrykanistów szeregu krajów (m.in. i NRD).

W dniach od 1 do 6 września 1962 obradował w Barcelonie VII kongres historyków korony aragońskiej. W obradach wzięło udział ponad 200 uczestników, głównie z Hiszpanii i Portugalii, a także delegacje z Francji, Niemiec i Włoch. Tematem obrad były problemy historiografii i rozwoju państw korony aragońskiej w okresie od XII do XV w.

W Spandau (Berlin Zach.) wykopaliska archeologiczne doprowadziły do odkrycia szczątków rezydencji księcia słowiańskiego z XII wieku.

W czerwcu 1963 obradowała w Budapeszcie VIII doroczna konferencja Okrągłego Stołu Archiwów (*Table Ronde des Archives*). W konferencji udział wzięło 44 uczestników reprezentujących kilkanaście krajów. Temat konferencji brzmiał: archiwa a historia rolnictwa oraz najnowsze osiągnięcia w zakresie budownictwa pomieszczeń archiwalnych. Podstawą obrad związanych z pierwszym tematem były wyniki ankiety w sprawie źródeł do dziejów rolnictwa, jaka rozpisana została pomiędzy archiwa krajowe. Na ankietę odpowiedziało 37 instytucji archiwalnych z 23 krajów; na podstawie odpowiedzi opracowano raport przedstawiony uczestnikom konferencji, dający przegląd najważniejszych zespołów akt dotyczących historii rolnictwa w poszczególnych krajach. W obradach nad pomieszczeniami archiwalnymi przedstawiono szereg nowych projektów rozwiązania problemu przestrzeni w archiwach (regaly przesuwane typu *compactus*, wykorzystanie podziemi). Ustalono, że następna konferencja Okrągłego Stołu Archiwów odbędzie się w 1965 r. w Londynie (w 1964 r. odbędzie się Międzynarodowy Kongres Archiwów).

W ubiegłym roku ogłoszono drukiem materiały sympozjum poświęconego rozwojowi podstawowych gałęzi nauki historycznej, zorganizowanego przez 9 historyków tzw. „szkoły manchesterskiej”. Tytuł publikacji: „Approaches to History”, wyd. H.P.R. Finberg, London 1962.

Rohan Butler, zastępca przełożonego (*sub-warden*) All Souls College w Oxfordzie, mianowany został doradcą historycznym lorda Home, ministra spraw zagranicznych. Będzie on kierował edycją „Documents on British Foreign Policy 1919—1939”.

OŚRODKI I DROGI PROMIENIOWANIA KULTURY WE WCZESNYM ŚREDNIOWIECZU (SPOLETO, 18–25 KWIEŃNIA 1965)

Jedenasta z kolei konferencja międzynarodowa zorganizowana przez *Centro Italiano di Studi sull' Alto Medioevo* w Spoleto zajęła się przeglądem najważniejszych ośrodków i głównych kierunków promieniowania kultury i cywilizacji wczesnośredniowiecznej. Zgromadziła ona wybitnych przedstawicieli mediewistyki różnych narodowości, których referaty oraz głosy w dyskusji umożliwiły konfrontację różnych, często odmiennych sposobów widzenia kultury i cywilizacji w średniowieczu.

Obrady otworzył wykładem wstępnym Roberto Sabatino Lopez z Yale University, New Haven, USA. Pierwszy dzień konferencji poświęcony był wpływowi bizantyńskim w Europie wczesnośredniowiecznej i przyniósł dwa referaty: Agostino

Pertusi z Uniwersytetu Katolickiego w Mediolanie o wpływach kultury bizantyńskiej na Zachodzie, a właściwie we Włoszech, oraz Ivana Dujcewa z Uniwersytetu w Sofii, który przedstawił stosunki kulturalne Bizancjum ze światem słowiańskim.

Kolejne referaty wygłosili: Aleksander Gieysztor o „strukturacji kulturalnej krajów słowiańskich wczesnego średniowiecza“ (na przykładzie Rusi w okresie budowy państwa i społeczeństwa w IX—XI wieku), Philip Grierson z Cambridge o ośrodkach kulturalnych w Wielkiej Brytanii we wczesnym średniowieczu oraz Pierre Riche z Uniwersytetu w Rennes o ośrodkach kulturalnych w Galii frankijskiej w VI—IX wieku. Holger Arbmann z Uniwersytetu w Lund mówił o wpływach karolińskich i ottońskich na kulturę skandynawską, a José M. Lacarra z Saragossy o półwyspie Iberyjskim w okresie między VII i X wiekiem — o ośrodkach wizygockich, asturyjskich i katalońskich promieniowania kultury. Po geograficznym niejako przeglądzie europejskich centrów kulturalnych interesujący referat Fernanda Vercautereana z Uniwersytetu w Liège o aspektach ekonomicznych i kulturalnych ruchu kupców w Europie zachodniej między VI—X wiekiem wprowadził nowe problemy w tematykę konferencji, podniósł mianowicie zagadnienie tzw. „transportu i nosicieli kultury“. Rolą rękopisów i skryptoriów jako pośredników kultury od VI w. do reformy Karola Wielkiego zajął się znakomity paleograf niemiecki Bernard Bischoff z Monachium. Pouczający metodycznie i bogaty w informacje był również następny referat Carlo Battisti z Uniwersytetu we Florencji, który mówił o centrach i drogach promieniowania lingwistycznego w Recji wczesnośredniowiecznej. Nowe spostrzeżenia do dyskusji nad genezą sztuki romańskiej wniósł referat Jean Hubert z *École des Chartes* interpretujący związki artystyczne poszczególnych części Cesarstwa Rzymskiego we wczesnym średniowieczu. Obrady podsumował Cinzio Violante z Uniwersytetu Katolickiego w Mediolanie.

Tradycyjnie organizowana w ramach konferencji wycieczka niedzielna umożliwiła uczestnikom poznanie pięknych, a mało znanych zabytkowych zakątków Umbrii: świątyni w Clitunno, opactwa Sassovivo, S. Giovanni Profiamma, S. Terenziano, Bevagna.

XI tom *Atti del Centro Italiano di Studi sull' alto Medioevo* ukaże się za rok i będzie zawierał referaty i streszczenia dyskusji tegorocznej konferencji; w tomie znajduje się obfity materiał badawczy, który będzie niezbędną pomocą w pracy historyka wczesnego średniowiecza.

A. D.

W Wenecji w okresie od 11 maja do 22 czerwca 1963 odbył się cykl odczytów pt. „Wenecja w XI stuleciu“ (*Venezia nel mille*) zorganizowany staraniem *Centro di Cultura e Civiltà della Fondazione Giorgio Cini*, w siedzibie Fundacji na San Giorgio Maggiore. Pierwsze zebranie poświęcone było pamięci przedwcześnie zmarłego prof. Gian Piero Bognetti, wybitnego włoskiego historyka, pierwszego dyrektora *Istituto di Storia della Società e dello Stato Veneziano*. Wspomnienie pośmiertne wygłosił Francesco Calasso (Rzym). Na następnych konferencjach wygłoszono szereg odczytów: „Sztuka na Torcello i w Wenecji w XI w.“ (G. Fiocco, Padwa), „Świat arabski a Wenecja przed wyprawami krzyżowymi“ (M. Nallino, Wenecja), „Polityka Ottona III a Wenecja“ (M. Uhlig, Graz), „Wenecja a Bizancjum w XI w.“ (A. Pertusi, Mediolan), „Początki znaczenia gospodarczego Wenecji na Zachodzie; przemysł i handel solą“ (M. Mollat, Paryż), „Podbój Dalmacji“ (E. Sestan, Florencja), „Wenecja wobec walki cesarstwa i papieża“ (C. Violante, Mediolan).

Był to już dziesiąty z kolei cykl odczytów poświęconych historii cywilizacji Wenecji. Referaty są następnie publikowane w starannie opracowanych tomach o charakterze wydawnictwa popularnonaukowego. Wydano już m.in. tomy: „Wenecja w wieku Marco Polo”, „Wenecja w XIV stuleciu”, „Wenecja w XV stuleciu”, „Wenecja w epoce romantyzmu” i inne.

W Wenecji w dniach od 28 maja do 2 czerwca 1963 odbyła się polsko-włoska konferencja poświęcona historii stosunków między Wenecją a Polską w XVII—XIX w. zorganizowana staraniem *Fondazione Giorgio Cini, Associazione Culturale Italo-Polacca “Francesco Nullo” di Venezia*, Polskiej Akademii Nauk oraz Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego. Udział wzięło wielu wybitnych historyków literatury i historyków sztuki z obu krajów. Wygłoszono następujące referaty (będą opublikowane staraniem *Fondazione Cini*): „Architektura renesansowa w Polsce (problem palladianizmu)” (G. De Angelis d'Ossat, Rzym), „Wenecja w polskim życiu teatralnym w XVIII w.” (M. Brahmmer, Warszawa), „Palladianizm w architekturze polskiego Oświecenia” (St. Lorentz, Warszawa), „Jan Maria Padovano w Padwie” (G. Fiocco, Padwa), „Malarstwo weneckie w Polsce w pierwszej połowie XVII w.” (Wł. Tomkiewicz, Warszawa), „Sztuka Bernardo Bellotto Canaletto” (R. Pallucchini, Padwa), „Zapomniany malarz — Lorenzo Bellotto, syn Bernardo”, (S. Kozakiewicz, Warszawa), „Wpływy weneckie w malarstwie polskim XIX w.” (J. Starzyński, Warszawa), „Vinzina, Mandesso i Polska” (R. Picchio, Rzym), „Polska i Wenecja u schyłku istnienia dwu republik szlacheckich” (J. Gierowski, Wrocław), „Sebastiano Ciampi i Biblioteka Czartoryskich” (V. Branca, Padwa), „Ambasador wenecki na dworze Stanisława Augusta” (L. Cini, Padwa), „O wydaniu dzieła Marcantonio Sabellico, dedykowanego Zygmuntovi Augustowi” (G. Cozzi, Wenecja), „Wenecka technika polichoralna w Polsce” (J. Chomiński, Warszawa), „Wenecka estetyka a poetyka Macieja Sarbiewskiego (J. Mamiczarz, Rzym), „Goldoni w Polsce” (N. Mangini, Wenecja), „Rola Padwy w życiu intelektualnym Polski w XVII w.” (H. Barycz, Kraków). „Włosi na Uniwersytecie Jagiellońskim” (K. Lepszy, Kraków), „Torquato Tasso w romantyzmie polskim” (W. Kubacki, Kraków), „Michał Czajkowski i jego misje we Włoszech (1840—1841)” (G. P. Bozzolato, Kraków), „Tommaseo a Polska” (W. Giusti, Triest), „Wenecja w polskiej literaturze XIX w.” (Z. Szmydłowa, Warszawa), „Polska w »Ragguagli del Parnaso« Boccatiniego” (A. Cronia, Padwa), „Polscy podróżnicy w Wenecji w XVII, XVIII i XIX w.” (B. Biliński, Rzym) oraz komunikat o genezie nazwy i formy literackiej fraszki (S. Graciotti, Mediolan). Obrady toczyły się w siedzibie *Fondazione Cini* oraz na Uniwersytecie w Padwie. Poza dyskusją naukową nad referatami omówiono także formy dalszej współpracy polsko-włoskiej w zakresie badań historycznych i wydawnictw źródłowych. Następne tego rodzaju spotkanie odbędzie się w roku przyszłym w Krakowie i związane będzie z obchodami 600-lecia Uniwersytetu Jagiellońskiego.

W czasie trwania konferencji odsłonięto w Wenecji w hotelu „Luna” tablicę pamiątkową ku czci J. I. Kraszewskiego.

W dniach od 3 do 5 czerwca 1963 obradował w Rzymie Komitet Wykonawczy Międzynarodowej Rady Archiwów. Tematem obrad były bieżące zagadnienia organizacyjne i porządkowe, głównie wydawnicze: spr-

wa czasopisma „Archivum“ (ukazało się X tomów) oraz projektowanego przewodnika po źródłach archiwalnych do dziejów krajów Ameryki Łacińskiej (subwencja UNESCO). Omawiano także problem przygotowań do V Międzynarodowego Kongresu Archiwów, który odbędzie się w 1964 r. w Brukseli.

Jesienią 1962 odbyły się w Kamieńcu Podol. uroczystości związane z 900-leciem tego miasta (m.in. zorganizowano specjalną sesję naukową).

27 grudnia 1962 odbyło się uroczyste posiedzenie Rady Naukowej Wydziału Historycznego Uniwersytetu Moskiewskiego poświęcone omówieniu dorobku naukowego znanego archeologa radzieckiego, członka-korespondenta AN ZSRR A. W. Arcichowskiego. W ten sposób uczczono 60 rocznicę urodzin tego uczonego.

8 stycznia 1963 odbyło się plenarne posiedzenie Wydziału Nauk Historycznych AN ZSRR poświęcone omówieniu prac Wydziału w r. 1962. W roku tym przygotowano łącznie 264 prace, w tym 85 monografii. Podczas dyskusji szczególnie dużo miejsca poświęcono pracom zespołowym, podkreślając konieczność dalszego rozszerzania i ulepszania tych form pracy.

W dniach 24—25 stycznia 1963 w Instytucie Słowianoznawstwa AN ZSRR zorganizowano sesję naukową poświęconą setnej rocznicy powstania styczniowego. Z referatami omawiającymi różne aspekty powstania wystąpili historycy radziecy i polscy — J. S. Miller, J. J. Kostjuszko, Z. Młynarski, J. F. Bełza, T. Książek i J. K. Górski.

W dniach 24—30 stycznia 1963 zorganizowana została w Leningradzie Wszechzwiązkowa Narada Arabistów. Podczas obrad wygłoszono 86 referatów (w tym 27 historycznych). Poziom referatów oraz dyskusji wskazały na poważne osiągnięcia nauki radzieckiej, zwłaszcza w przebadaniu i opracowaniu radzieckich zbiorów rękopisów arabskich, jak również w pracy nad najnowszą i współczesną historią krajów arabskich. Następną naradą odbędzie się w Moskwie w 1965 r.

W Państwowej Bibliotece Publicznej im. M. E. Sałtykowa-Szczedriny przystąpiono do opracowania katalogu wielkiego zbioru przechowywanych tu ulotek z pierwszych lat istnienia ZSRR. Planowane jest opublikowanie czterotomowego katalogu zawierającego naukowy opis około 5 000 pozycji.

Drogą wymiany między Archiwami ZSRR i Finlandii zbiory radzieckie wzbogaciły się o 60 tys. kadrów mikrofilmów. Obejmują one cenne materiały archiwalne dotyczące stosunków rosyjsko-szwedzkich od połowy XVIII do początków XX w., a zwłaszcza Finlandii od 1784 do 1914 r. (m.in. mikrofilmy akt Komisji do Spraw Finlandii z lat 1802—1810).

W Centralnym Historycznym Archiwum Państwowym Litewskiej SSR znaleziono dwa listy Z. Sierakowskiego (do narzeczonej i jej siostry) z 1862 r. oraz bardzo interesujące i ważne jego wspomnienia.

W Archiwum Towarzystwa Geograficznego ZSRR w Leningradzie znaleziono drugi, nigdy nie opublikowany tom pracy W. Sieroszewskiego pt. „Jakuci“ (tom pierwszy ukazał się w Petersburgu w 1896 r.). Sieroszewski przebywał wśród Jakutów podczas dwunastoletniego zesłania i zgromadził bardzo cenne materiały i obserwacje etnograficzne.

Wojenno-Historyczne Muzeum Borodinowskie zostało wzbogacone o nowe cenne archiwalia dotyczące wojny 1812 r. Są nimi rozkazy korpusu, a następnie armii Wittgensteina osłaniającej w 1812 r. drogę na Petersburg.

8 marca 1963 zmarł członek AN ZSRR prof. dr A. M. Deborin. Był on filozofem i wybitnym znawcą historii myśli społecznej, a zwłaszcza rewolucyjnej myśli rosyjskiej XIX i początku XX w.

26 stycznia 1963 zmarł wybitny historyk radziecki N. L. Rubinstein (ur. 1897 r.) znawca gospodarczo-społecznych dziejów Rusi Kijowskiej oraz gospodarki wiejskiej w Rosji II połowy XVIII stulecia.

Dnia 24 lutego 1963 zmarł w wieku lat 81 historyk niemiecki Georg Schreiber. Zmarły był specjalistą w zakresie historii kościoła, autorem znanej pracy „Das Weltkonzil von Trient. Sein Werden und Wirken“, (1951).

Dnia 14 marca 1963 zmarł w wieku lat 70 historyk radziecki J. M. Zacher. Zmarły był autorem kilku monografii poświęconych rewolucji francuskiej.